

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում
Քիմիայի և կենսաբանության

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ **Ղազարյան Արմինե Հրաչիկի** /Ս.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 2

«31» օգոստոս 2023թ.

ՔԿ/բ-051 - Կլինիկական դեղաբանություն **ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ**

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`	053101.00.6 - Քիմիա <small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>
Կրթական ծրագիր`	053101.02.6 - Դեղագործական քիմիա <small>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</small>
Որակավորման աստիճան`	Քիմիայի բակալավր <small>/բակալավր, մագիստրատուրա/</small>
Ամբիոն`	Քիմիայի և կենսաբանության <small>/ամբիոնի լրիվ անվանումը/</small>
Ուսուցման ձևը`	Առկա <small>/առկա, հեռակա/</small>
Կուրս/կիսամյակ	առկա 4-րդ կուրս, 7-րդ կիսամյակ
Դասախոս(ներ)`	Լոբյան Ա. Բ. <small>/</small> Էլ. հասցե arevik.lokyan@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.....	3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	3
4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը.....	3
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	4
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	4
7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	5
8. Դասավանդման մեթոդները.....	7
9. Ուսումնառության մեթոդներ	7
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը.....	8
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	9
12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ.....	9
12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	11
12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	13
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	14
14. Գնահատում	15
14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներ	15
14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	15
14.3. Հարցաշար	15
14.4. Գնահատման չափանիշներ.....	16
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ	17

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Կլինիկական դեղաբանություն» դասընթացը կարևորվում է կենսաբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «053101.02.6 – Դեղագործական քիմիա» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական դասընթացներ» կրթամասում, որպես բուհական բաղադրիչ:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է տալ գիտելիքներ տարբեր օրգան համակարգերի հիվանդությունների դեպքում դեղանյութերի ազդեցությունից առաջացած փոփոխությունների, նրանց առաջացրած ազդեցության մեխանիզմների, հիմնական և կողմնակի ազդեցությունների մասին :

2.2 Դասընթացի խնդիրն է ձևավորել հմտություններ և կարողություններ թերապիայում կիրառվող համապատասխան դեղանյութերի և դեղաչափի ընտրության վերաբերյալ, մասնագիտական գիտելիքներ գործանականում կիրառելու համար

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դ աս ը ն թ ա գ ն ե ր ը / Տվյալ դասընթացն ուսումնասիրելուց առաջ ուսանողը պետք է տիրապետի հետևյալ դասընթացներին՝ Դեղագործական քիմիա, Դեղաբանության հիմունքներ, Լատիներեն :

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)¹ և կոմպետենցիաները .

- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- նոր իրավիճակներին հարմարվելու ունակություն,
- ինքնուրույն աշխատելու ունակություն
- նախաձեռնողականություն և ձեռներեցություն

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)[՝]

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ7 տարրական համակարգչային գիտելիքներ;

ԳԿ8 տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն (տարբեր աղբյուրներից

¹ <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն),

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)`

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ9 դրսևորեն ժամանակակից խոր գիտելիքներ մասնագիտական ոլորտում (նորագույն տեսությունների, դրանց մեկնաբանությունների, մեթոդների և եղանակների իմացություն),

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.

Դասընթացի ավարտին շրջանավարտը պետք է ունենա աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան կարողություններ և հմտություններ: Պետք է կարողանա կարդալ դեղատոմսը, անհրաժեշտության դեպքում առանց բժշկի նշանակման տալ դեղ, խորհուրդ, կատարել առաջին մինչբժշկական օգնություն:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4կրեդիտ/120ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	22	
Գործնական աշխատանք	12	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք	12	
Ինքնուրույն աշխատանք	74	
Ընդամենը	120	

Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	
---	----------	--

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:
- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման,

լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են²

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգաթղթի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգաթղթից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեռ** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ

² Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր:
9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների			
		ընթացակարգի	գործնական աշխատանք	լսարանային աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Կլինիկական դեղաբանության խնդիրները, նշանակությունը	4			
2.	Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ֆարմակոթերապիան		2	2	
3.	Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	4	2	2	
4.	Բրոնխիալ ասթմայի և ալերգիաների ժամանակ օգտագործվող միջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան		2	2	
3.	Միտոսանոթային հիվանդությունների բուժման համար օգտագործվող միջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	4		2	
4	Միզամուղ (դիուրետիկներ) կլինիկական ֆարմակոլոգիան	4	2	2	
5	Ստամոքս – աղիքային պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	4	2	2	
6	Շաքարային դիաբետի բուժման կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2			
7	Աղային լուծույթներ և պլազմափոխարինողների ֆարմակոլոգիան		2		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		22	12	12	74

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Է. Ս.Գաբրիելյան Ֆարմակոլոգիա	1992
2.	Р. Г . Бороян Клиническая фармакология	2006
3.	Харкевич Д.А. Фармакология с общей рецептурой 2006	2006
4.	Ներքին հիվանդություններ Ստամբուլյան Ռ. Պ.	1988
5.	Ներքին հիվանդություններ Ն. Ավետիսյան , Ռ. Թումանյան, Գ. Գալստյան	2004
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Р. Г . Бороян , Э. А. Амроян , Э. С. Габриелян , В. П. Акопян Программированная фармакология	2001
2.	Лакун К.М. Крилов, Фармакокинетика.	2001
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	Վիդալ	
2.	Համացանց	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Կլինիկական դեղաբանության խնդիրները, նշանակությունը	Դեղերի ֆարմակոկինետիկական և ֆարմակոդինամիկական ռիսկային խմբեր	4	ՊԳ 1, ՊԳ 2
2.	Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Հակաբիոտիկների կիրառման ոլորտները, դեղաբանական	4	ՊԳ 2, ՊԳ 5,

		ազդեցությունը, բարդությունները, կողմնակի երևույթները		
3.	Միրտանոթային հիվանդությունների բուժման համար օգտագործվող միջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Իշեմիկ հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող դեղեր, կիրառման ոլորտները, դեղաբանական ազդեցությունը, բարդությունները, կողմնակի երևույթները	4	ՊԳ 1 ՊԳ2 ՊԳ 4,
4.	Միզամուղ (դիուրետիկներ) կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Միզային համակարգի հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող դեղեր, կիրառման ոլորտները, դեղաբանական ազդեցությունը, բարդությունները, կողմնակի երևույթները	4	ՊԳ2, ՊԳ 4,
5.	Ստամոքս – աղիքային պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Մարսողական ուղու հիվանդությունների ժամանակ կիրառվող դեղեր, կիրառման ոլորտները, դեղաբանական ազդեցությունը, բարդությունները, կողմնակի երևույթները	4	ՊԳ 1. ՊԳ2 ՊԳ 4, ՊԳ 5,
6.	Շաքարային դիաբետի բուժման կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Շաքարային դիաբետ, 1-ին և 2 – րդ կարգի դիաբետ	2	ՊԳ 4, ՊԳ2

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ֆարմակոլոգիան	Ինֆեկցիոն հիվանդությունների կլինիկական, պաթոլոգիան, բուժումը, կիրառվող դեղերը	2	հարցում	ՊԳ1, ՊԳ 5, ՊԳ 5,
2.	Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Հակաբիոտիկների դասակարգում, կիրառությունը հիվանդությունների բուժման մեջ	2	շնորհանդես	ՊԳ1, ՊԳ 5 ՊԳ 4,,
3.	Բրոնխիալ ասթմայի և ալերգիաների ժամանակ օգտագործվող միջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Բրոնխային ասթմա, կլինիկա, բուժում	2	Ռեֆերատ	ՊԳ1,3,5
4.	Միզամուղ (դիուրետիկներ) կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Միզային համակարգի հիվանդությունների կլինիկական, միզամուղների կլինիկական կիրառումը	2	շնորհանդես ,Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	ՊԳ1, ՊԳ 4, ,ՊԳ 3,
5.	Ստամոքս – աղիքային պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Խոցային հիվանդություն, դիսպեպտիկ երևույթներ, գաստրիտ, լյարդի և լեղապարկի հիվանդությունների դեպքում կիրառվող դեղեր	2	Դեղագրքային աշխատանք, հարցում	ՊԳ1 ՊԳ 5,, ՊԳ 4,
6.	Աղային լուծույթներ և պլազմափոխարինողների ֆարմակոլոգիան	Աղային լուծողականները որպես հակաշոկային, ինտոքսիկացիոն միջոցներ	2	Ռեֆերատ	ՊԳ 5, ՊԳ 3, ՊԳ 2,

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ֆարմակոթերապիան	Զոոնոզ և անդրոպոնոզ հիվանդությունների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	ՊԳ1, ՊԳ 5, ՊԳ 5,
2.	Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Հակաբիոտիկների կիրառման կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	Դեղագրքային աշխատանք	ՊԳ1, ՊԳ 5 ՊԳ 4,,
3.	Բրոնխիալ ասթմայի ժամանակ օգտագործվող միջոցների կլինիկական ֆարմաթոլոգիան	Հակահիստամինային դեղերի, բրոնխալոյծների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	ռեֆերատ	ՊԳ1,3,5
4.	Սիրտանոթային հիվանդությունների բուժման համար միջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Հիպերտոնիա, առիթմիա, ինֆարկտ, աթերոսկլերոզի կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	ՊԳ1, ՊԳ 4, ,ՊԳ 3,
5.	Միզամուղ (դիուրետիկներ) կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Երկկամային անբավարարության ժամանակ կիրառվող դեղերի կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	շնորհանդես	ՊԳ1 ՊԳ 5,, ՊԳ 4,
6.	Ստամոքս – աղիքային պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան	Ստամոքս աղիքային տրակտի շարժողականության և հյութազատության վրա ազդող դեղերի կլինիկական ֆարմակոլոգիան	2	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	ՊԳ 5, ՊԳ 3, ՊԳ 2,

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Մտուցման ձևը	Գրականություն
	Ժառանգական հիվանդություններ	Հիվանդությունների դասակարգում , Պարբերական հիվանդություն, Հեմոֆիլիա, Դաունի ախտանիշ	Ռեֆերատ , շնորհանդես, զեկույց	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներից
	Պրոֆեսիոնալ հիվանդություններ	Բրոնխային ասթմա, մաշկային հիվանդություններ, թունելային ախտանիշ,	շնորհանդես	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներից
	Քաղաքակրթության հիվանդություններ	Հիպերտոնիա, ճարպակալում, նյութափոխանակության հիվանդություններ	Ռեֆերատ, շնորհանդես	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներից
	Վեներական հիվանդություններ	Սեռական ճանապարհով փոխզնցվող հիվանդություններ	շնորհանդես	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներից
	Զոոնոզ հիվանդություններ	Բրյուցելոզ,	զեկույց, թեմայի վերլուծություն, շնորհանդես, ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր , գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներից

Առողջ ապրելակերպ	Առողջ սնունդ, հիգիենա, ֆիզիկական ակտիվություն, անվտանգ վարքագիծ	զեկույց, թեմայի վերլուծություն, շնորհանդես	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներին
Տերատոզեն արատներ	Դեղերից առաջացած տերատոզեն փոփոխություններ	Շնորհանդես, զեկույց, թեմայի վերլուծություն	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներին
Մուտագեն արատներ	Դեղերից առաջացած մուտագեն փոփոխություններ	Շնորհանդես, զեկույց, թեմայի վերլուծություն	Կիսամյակի ընթացքում	Բանավոր, գրավավոր և էլեկտրոնային ստուգում	Նշված բոլոր գրական աղբյուրներին

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	Վիդալ, Ներքին հիվանդություններ,
Սարքեր, սարքավորումներ	Ինտերակտիվ գրատախտակ, համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Լաբորատոր աշխատանքների համար մեթոդական ցուցումներ

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի³:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

---

³«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (վերանայված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 01.09.2023թ. <https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf>),

1. Կլինիկական ֆարմակոլոգիա առարկան ,խնդիրները
2. ֆարմակոկինետիկա և ֆարմակոդինամիկա
3. Դեղերի ներծծում, արտազատում, սիներգիզմ, անտագոնիզմ
4. Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆարմակոլոգիան
5. Միզամուղների կլինիկական ֆարմակոլոգիան
6. Անոթալայնիչների կլինիկական ֆարմակոլոգիան
7. Հակամակարդիչների կլինիկական ֆարմակոլոգիան
8. Հակահիպերտենզիվ դեղերի կլինիկական ֆարմակոլոգիան
9. հիպոգլիկեմիկ դեղերի կլինիկական ֆարմակոլոգիան
10. Գլյուկոզայի լուծույթ
11. Ռեոպոլիգլյուկին, պոլիգլյուկին, հեմոդեզ

14.4. Գնահատման չափանիշները.

15. «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (վերանայված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 01.09.2023թ. <https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf>),

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	053101.00.6 - Քիմիա <small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>
Կրթական ծրագիր`	053101.02.6 - Դեղագործական քիմիա <small>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</small>
Որակավորման աստիճան`	Քիմիայի բակալավր <small>/բակալավր, մագիստրատուրա/</small>

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՔԿ/Բ-051 - Կլինիկական դեղաբանություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4 –րդ կուրս 7-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	46	Դասախոսություն	22
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	12
			Գործնական աշխատանք	12
	Ինքնուրույն	74		
Մտուցման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Գաղափար կազմել դեղանյութերի ներմուծման ուղիների, ներծծման, բաշխման, քիմիական մետաբոլիզմի և արտազատման պրոցեսների, օրգանիզմում նրանց կրած փոփոխությունների ,դեղամիջոցների արդյունավատության և կիրառման լիարժեքության ,ինչպես նաև դեղի նկատմամբ հիվանդի անհատական զգայունության իրազակությունը և, ելնելով դրանից, յուրաքանչյուր հիվանդին և ախտաբանական վիճակին անհատական մոտեցման մասին			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Գիտելիք- դեղերի ֆարմակոկինետիկական և ֆարմակոդինամիկական, առանձին դեղաբանական խմբերի ֆարմակոլոգիան, դեղերի ազդման օրինաչափությունները օրգան համակարգերի վրա</p> <p>Հմտություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, • որոշ գիտական հարցերի վերաբերյալ ինքնուրույն եզրահանգումներ, • հանձնարարված գրականության հիման վրա կազմել ռեֆերատներ: <p>Կարողունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> • ստացած տեսական գիտելիքները կիրառել պրակտիկայում, • նախաձեռնություններ և հմտություններ ձեռք բերել դեղագործության մասին գիտելիքները ըստ անհրաժեշտության օգտագործելու համար, • թեմատիկ պլաններին համապատասխան տիրապետի գրականության մ 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p>Թեմա 1. Կլինիկական դեղաբանության խնդիրները, նշանակությունը, Թեմա 2. Հակաբիոտիկների կլինիկական ֆ արմակոլոգիան Թեմա 3. Ինֆեկցիոն հիվանդությունների ֆարմակոլոգիան</p>			

	<p>Թեմա 4. Բրոնխիալ ասթմայի և ավերգիանների ժամանակ օգտագործվողմիջոցների կլինիկական ֆարմաթոլոգիան</p> <p>Թեմա 5. Սիրտ անոթային համակարգի հիվանդությունների ժամանակ օգտագործվող դեղերի կլինիկական ֆարմակոլոգիան</p> <p>Թեմա 6. Ստամոքս – աղիքային պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան</p> <p>Թեմա 7. Միզային համակարգի հիվանդությունների ժամանակ օգտագործվող դեղերի պաթոլոգիայի ժամանակ օգտագործվող դեղամիջոցների կլինիկական ֆարմակոլոգիան</p> <p>Թեմա 8. Շաքարային դիաբետ</p>
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումը կատարվում է ըստ բուհում գործող «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (վերանայված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 01.09.2023թ. https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf),
Գրականություն	
Պարտադիր	Է. Մ.Գաբրիելյան Ֆարմակոլոգիա
	Р. Г . Бороян Клиническая фармакология Харкевич Д.А. Фармакология с общей рецептурой2006
	Ներքին հիվանդություններ Ստամբուլյան Ռ. Պ.
	Ներքին հիվանդություններ Ն. Ավետիսյան , Ռ. Թումանյան, Գ. Գալստյան
Լրացուցիչ	Р. Г . Бороян , Э. А. Амроян , Э. С. Габриелян , В. П. Акопян Программированная фармакология Лакин К.М. Крилов, Фармакокинетика.